

**TREBALL FINAL DE GRAU EN
MESTRE/A D'EDUCACIÓ INFANTIL**

**EL TRACTAMENT DEL
BULLYING EN LA
LITERATURA INFANTIL I
JUVENIL**

Autora: Alba Ayza Martín

Tutor: José Martínez Rubio

Curs Acadèmic: 2017/2018

Àrea de Coneixement: Didàctica de la Llengua i la Literatura

ÍNDEX

RESUM	2
ABSTRACT	3
1. JUSTIFICACIÓ DEL TEMA	4
2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA	5
3. METODOLOGIA	7
4. RESULTATS	8
5. CONCLUSIONS	15
6. BIBLIOGRAFIA	17

RESUM

El bullying o assetjament escolar és un greu problema que succeeix en l'entorn escolar i provoca accions negatives contra una persona per part dels seus iguals al llarg del temps. Aquest pot produir efectes molt negatius si no es regula o s'actua en el moment adequat i per tant, hauríem de tenir en compte tant els/ les mestres com pares i mares, tots els recursos que tenim a l'abast.

El document present mostra a partir de l'anàlisi de quatre contes, la validesa d'aquest recurs que ens ofereix la nova Literatura Infantil i Juvenil per tal d'acabar amb el bullying a les escoles.

Després de la lectura d'aquests, s'ha procedit a resumir i extraure tots aquells aspectes que ens permeten saber si aquesta ferramenta podria servir per tal de fer fi a l'assetjament escolar. En aquest punt s'ha intentat trobar la intensitat en la que es tracta el tema, el significat que ens proporcionen les imatges, els rols dels personatges i la seua similitud amb la realitat, per tal d'acabar amb una conclusió que permet veure que en alguns casos es tracta d'una ferramenta molt potent per sí mateixa i en altres caldria un treball molt intens darrere per arribar a aconseguir els resultats esperats.

PARAULES CLAU: Bullying, Assetjament Escolar, Entorn Escolar, Recurs, Literatura Infantil i Juvenil.

ABSTRACT

Bullying or school bullying is a serious problem that happens in the school environment. It must be detected, and pulled under control, at the right time to avoid the damage that it could do to the student and the whole scholar context.

Teachers and parents have to work together and share their knowledge and resources to prevent the situation or control it.

Children's and Young People's Literature could be used as a tool to fight bullying and this paper tries to show the validity of this resource.

This document is an analysis of four stories related with bullying. We have tried to extract and resume all the aspects about harassment that each story shows and can be used by teachers and parents.

For the analysis we got focused especially in the next details: Harassment intensity, the proximity of the roles to the reality and the meanings of the images provided by the stories.

Our conclusion shows that "Children's and Young People's Literature" could be a very powerful tool for itself but needs a personal support behind to be totally efficient.

KEY WORDS: Bullying, School Bullying, School Environment, Resource, Children's and Young People's Literature.

1. JUSTIFICACIÓ DEL TEMA

Segons María Zabay i Antonio Casado en el seu llibre “Todos contra el bullying” (2018), “l’assetjament és proporcionar, de manera reiterada i intencionada, un tracte degradant greu d’un menor o grup de menors cap a un altre més dèbil, sotmetent a la víctima a una situació d’humiliació i indignitat que atempta contra la seua integritat moral, provocant un efecte lesiu, sempre i quan aquests fets succeeixin entre menors d’un mateix centre docent o vinculat directa o indirectament amb aquests.”

Actualment, en la societat que ens trobem, es donen molts casos d’aquest assetjament i que afecta tant als alumnes com a les famílies d’aquests. Aquesta actitud ve donada a causa de la superioritat d’alguns nens i nenes, que recolzats per un grup majoritari amb apatia, falta de solidaritat i de sensibilitat, troben una satisfacció en el fet de denigrar i sotmetre a persones indefenses i manipulables.

Podríem dir que el context escolar junt amb l’aparició de les noves tecnologies i xarxes socials, són els protagonistes d’aquesta història, i per tal de poder actuar i acabar amb aquest conflicte hauríem de poder fer ús dels recursos que aquest ens oferta, com en aquest cas són els contes.

La finalitat d’aquest document és descobrir com es treballa i es tracta l’assetjament escolar des de la LIJ (Literatura Infantil i Juvenil) per tal que els xiquets i xiquetes puguin comprendre quins efectes pot arribar a tenir en les víctimes, els agressors i també en les persones que envolten aquest context.

2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA

Per tal de dur a terme aquest anàlisi, haurem de veure què és allò que ens demanen les normatives vigents i plans d'intervenció a l'hora de parlar de literatura i sobretot de l'assetjament escolar: com s'ha de tractar, com hem de fer-li front i com hem d'aprofitar els recursos que tenim a l'abast per millorar i acabar amb aquest problema.

La Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, en l'article 157 anomenat "Recursos per la millora dels aprenentatges i recolzament al professorat", ens garanteix la posada en marxa d'un pla de foment de la lectura, ja que aquest és considerat un dels principals instruments d'aprenentatge i font de coneixement. En aquest programa, la Conselleria d'Educació ens afirma que "una bona comprensió lectora constitueix un factor clau per a conduir l'alumnat a l'èxit escolar; per això, la importància que la lectura es trobi present en totes les àrees, matèries, àmbits i mòduls del currículum al llarg de les diferents etapes educatives." En aquest sentit, es considera que els centres educatius juguen un paper essencial en el foment d'actituds positives entorn de la lectura i la seua capacitació i són, a més, institucions determinants que poden vertebrar projectes globals de lectura a través de l'elaboració d'un pla adaptat i sistemàtic d'actuacions.

Tornant a la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació, en l'article 113.3 de la mateixa llei s'expliquen les biblioteques escolars com a recurs imprescindible per tal de fomentar la lectura i que l'alumne accedeixi a la informació i altres recursos per a l'aprenentatge de les altres àrees i matèries i pugui formar-se en l'ús crític d'estos. Aquest fet ens permet accedir a xiquets i xiquets des de l'Educació Infantil fins a persones adultes, i aconseguir que mitjançant aquesta ferramenta tan potent com son les biblioteques i la lectura crítica, puguem acabar amb el "bullying" tant dintre de les escoles com fora d'aquestes.

Hi ha autors i autores que han escrit i han investigat per tal de crear programes que mitjançant activitats i intervencions directes i indirectes amb víctimes i assetjadors s'aconsegueixi crear un clima on el conflicte pugui ser resolt sense necessitat de violència i evitant els perills que una situació de assetjament pot provocar tant a les persones afectades

com al context que les envolta, ja que les lleis oficials i el Codi Penal no tenen cap apartat específic per a aquest greu problema.

Esther Noemí Leganés Lavall en la seua “Proposta d’intervenció per prevenir l’assetjament escolar des d’una perspectiva sociogrupal”(2012), ens mostra que el recolzament a la víctima per part del grup d’espectadors resulta ser una de les mesures amb resultats més òptims per evitar que el problema segueixi endavant, però, en la majoria dels casos, aquests espectadors mostren una actitud passiva front les agressions i a més ho consideren un acte divertit i d’entreteniment. El que pretén aquest programa és treballar la conducta pro-social a partir de l’empatia com a component principal mitjançant l’ús d’activitats i recursos educatius que permeten conscienciar a l’alumnat de la situació que es provoca quan apareix aquest problema.

Dintre d’aquest apartat podem tornar a citar a Zabay, M. i Casado, A. (2018) ja que en el seu llibre parlen de casos reals d’assetjament. En aquest cas, és la Fiscalia de Menors de Murcia qui reconeix que, “una mesura tan senzilla com la mediació va acabar amb el problema en aquesta CC.AA”. En aquestes mediacions, s’obligava a l’assetjador a demanar disculpes a la víctima, i aquest fet el feia prendre consciència del mal que estava causant i a més el feia assenyalar-se com a autor del delicte que estava cometent, perdent així a totes les persones del seu voltant que aplaudien aquests fets.

Per finalitzar podem dir que la transformació de la LIJ , ha suposat un avanç per a tots els docents i pares i mares ja que ens ha proporcionat un nou recurs que es troba a l’abast de tots i totes i que amb la integració de noves temàtiques molt més realistes i el tractament dels temes tabú i problemes socials i personals, intenta transmetre uns valors, unes emocions i uns coneixements molt més concrets als nostres infants (llibertat, solidaritat, creixement dels pobles, autonomia personal, intervenció social, etc.), fent que aquests puguin assolir uns conceptes tan desconeguts com és el cas del bullying d’una manera indirecta però penetrant. És a dir, s’han adaptat les temàtiques a la demanda social i a les circumstàncies dels temps actuals per tal de fer créixer als xiquets i les xiquetes d’una manera realista i assolint allò que es trobaran el dia de demà en la societat en la que viuen.

Però d'altra banda trobem un problema en aquest tipus de literatura ja que s'han acabat els mons imaginaris on tot era ideal i permetia als infants evadir-se de la realitat i dels conflictes, s'han acabat aquells contes on es podien convertir en prínceps i princeses, on el pitjor enemic era un drac que llançava foc i els refugis eren escuts. En definitiva podem dir que la nova LIJ, obri els ulls per tal que tothom pugui conèixer la realitat del moment i talla un poc les ales pel que fa a la imaginació i a la fantasia per tal d'afrontar el món real.

3. METODOLOGIA

Per tal de dur a terme aquest anàlisi, el que faré serà realitzar un corpus de 4 contes de Literatura Infantil i Juvenil els quals tenen com a temàtica principal l'assetjament escolar. Els textos escollits són 4 textos significatius que tracten la temàtica que em propose analitzar. Són textos actuals i accessibles, doncs es troben en diferents llengües i circulen molt en el mercat editorial. Amb la nova LIJ, s'han escrit moltes històries baix el nom del bullying així que he tingut una gran llista composta per contes per a totes les edats i amb tot tipus d'imatges i formes de veure el problema.

Després de la lectura d'aquests juntament amb la recerca d'informació relacionada amb els plans de foment de la lectura i els programes d'intervenció contra l'assetjament escolar, passarem a l'acció començant per fer un resum de cadascuna de les lectures en el qual es pugui veure reflexada la intensitat amb la que es tracta el tema principal.

En segon lloc, aprofundirem en els personatges per tal de veure quin rol desenvolupa cadascun d'ells i elles i si es correspon amb la realitat que es viu a les escoles i en la vida diària tant de les víctimes i familiars com dels agressors/ agressores.

Després, revisarem les imatges i els tipus de dibuixos per tal de fer un anàlisi complet d'aquests i arribar a desxifrar el que volen representar i de quina manera ho fan.

Per finalitzar compararé tots els contes, establiré una relació entre ells i donaré la meua opinió per tal de acabar amb una conclusió general.

Aquest corpus està format per:

- De Kinder, J. (2017). *Vermell o per què el bullying no és divertit*. Girona. Tramuntana.
- Gidali, O. (2016). *Nuna sap llegir la ment*. Barcelona. Birabiro.

- Jónsdóttir, Á., Helmsdal, R. i Güettler, K. (2014). *Monstre petit diu ¡No!*. Pontevedra. Pulp.
- Ibarrola, B. (2008). *El club dels valents*. Madrid. Edicions SM.

Tots aquests contes els podem trobar en diverses llengües i cadascun d'ells podria representar el tractament del bullying per a edats diferents pel que fa al contingut i sobretot per les imatges i la manera d'endolcir el problema. Com he dit abans, hi ha una gran quantitat de contes sobre l'assetjament escolar i aquests em permeten trobar eixes diferències de com s'afronta aquest tema segons el públic al qual van dirigits.

4. RESULTATS

Vermell o per què el bullying no és divertit.

Aquest conte tracta sobre l'assetjament cap a un company (Tomàs) a causa del color roig de les seues galtes.

A poc a poc les burles es fan més intenses fins que aquest fet acaba amb espentes, caigudes i ferides.

En un primer moment la resta de companys es posen de la part de l'assetjador (Pablo) però a l'hora de denunciar les agressions, a pesar de la pressió i la por de les conseqüències, tots els nens i nenes recolzen a Tomàs i aconsegueixen tots junts parar les agressions tant físiques com verbals.

Pel que fa als personatges, en aquest cas s'assemblen prou a la realitat ja que podem trobar a Tomàs, en aquest cas la víctima, que no sap fer front a les agressions i les aguanta i suporta per tal que les conseqüències no siguin pitjors que el que ja té.

Pablo és el típic assetjador que es creix veient caure a la seua víctima i a més compta inicialment amb el recolzament i els aplaudiments dels seus companys i companyes.

Maria és una nena que vol ajudar a Tomàs però tem per la seua vida si es posa del costat d'aquest, encara que finalment dona el pas i defèn al seu amic, és a dir, és la impulsora per tal que s'uneixi tota la classe en contra de l'assetjador.

Apareix també en aquesta història la mestra preocupada i implicada en aquest cas que intenta trobar al culpable d'aquesta situació i resoldre el problema per tal d'acabar amb el patiment de la víctima i la por que s'ha generat en aquest context.

I finalment, trobem a la resta de la classe, que en un primer moment, espantats i espantades, es dediquen a aplaudir i recolzar les actituds violentes de Pablo, però que acaben unint-se a la causa de Maria i defenen a Tomàs ja que creuen que està vivint una situació molt injusta i que l'està perjudicant i fent mal.

Les imatges que podem veure són dibuixos prou realistes que mostren a la perfecció cada sentiment que s'està vivint d'una manera molt explícita, ja que junt al text, plasmen una situació molt violenta que fa que aquest conte sigui massa dur per xiquets i xiquetes petits i per la qual cosa seria interessant per a nens i nenes a partir del segon cicle de primària.

Presenta colors blancs, negres i grisos que representen la tristor tant de la víctima com dels companys i la maldat de l'agressor, combinats amb el color roig intens, que dota al llibre d'eixa duresa que volen representar les seues paraules.

Es tracta d'uns dibuixos a doble pàgina i que mostren plans generals dels personatges, ja que en aquestes fulles podem veure la situació que viu el nen protagonista, les accions de l'antagonista i a més les reaccions de la resta de companys que en aquest cas serien els secundaris.

Podem veure també, com totes les imatges o la majoria d'aquestes estan disposades generant un efecte de diagonalitat que representa la situació de conflicte i transgressió que conta la història.

Després d'una lectura detinguda, podria afirmar que aquest és el conte més realista de tots. Conta perfectament com es desenvolupen els fets, com es sent cadascun del personatges que van apareixent i transmet el sentiment de tensió i angoixa que pateix la víctima en qualsevol cas de bullying. Es tracta d'un conflicte a nivell personal d'un alumne cap a un altre però que al mateix temps involucra a tots els companys de classe, per la qual cosa el problema es fa més greu i per tant més difícil de resoldre per part dels professionals de la docència. Encara que finalment, tot queda resolt. I aquest seria el punt feble, la facilitat de la LIJ per resoldre un conflicte que sabem que en la realitat o bé costa anys de eradicar o bé no es resol mai.

Però a pesar d'aquest punt feble, pense que és un molt bon àlbum encara que com a mestra d'infantil no el faria servir, ja que és un poc agressiu i complicat d'entendre en edats tan

primerenques. En canvi, per als dos últims cicles de primària, pot ser un gran “shock” en l’alumnat pre-adolescent i generar un impacte tan gran que pugui aconseguir acabar amb el problema si aquest es troba present a l’aula ja que és en aquesta etapa quan els nens i nenes comencen a desenvolupar un grau de ciutadania i, per tant, a fer ús del seu poder i la seua violència.

Nuna sap llegir la ment

Nuna és una xiqueta que un dia arriba a casa trista perquè un xiquet l’ha ofès, i com a solució a aquest problema la seua mare li dona unes ulleres màgiques que faran comprendre a la petita que les persones moltes vegades no diuen el que pensen ni pensen el que diuen.

A poc a poc la protagonista podrà veure que l’estima i l’afecte són fonamentals per a la gent que la envolta i que les ofenses i les males paraules suposen una gran tristor que només es pot resoldre amb el recolzament d’aquells que ens volen.

Nuna intentarà fer veure al nen que la molesta, que dir les coses boniques proporciona felicitat a les persones i finalment entauraran una amistat aconseguida mitjançant l’amor i el respecte cap a tothom.

Els personatges d’aquesta història no tenen res a veure amb l’anterior, ja que en aquest cas s’enfoca la temàtica a nens i nenes més petits, per la qual cosa trobarem actituds molt més relaxades i fantàstiques.

En primer lloc, tenim a Nuna, que és la protagonista i en aquest cas la víctima. No sofreix cap tipus d’agressió física, però és ofesa i se’n riuen d’ella pel seu físic (té les cames molt llargues).

En segon lloc està el nen (que no té nom), que és l’assetjador, el que se’n burla del personatge principal. No presenta les característiques reals d’una persona agressiva, ni compta amb un col·lectiu que riu les seues gràcies ni aplaudeix el que està fent, per això és un conte suau perfecte per al segon cicle d’Educació Infantil.

La mare de la xiqueta presenta el rol de “fada madrina”, és a dir, és la que proporciona la solució al problema i tracta d’obrir els ulls a la seua filla per tal que deixi de patir ja que gràcies a la seua ferramenta, aquesta veu com allò que li ha passat al seu assetjador a causa de voler ser el seu amic i no saber com fer-ho, li passava a tots aquells que la envoltaven a

excepció del seu pare, que en aquest cas ell seria “l’heroi” que diu el que pensa de manera sincera i estima a la seua família sense amagar els seus sentiments reals.

En aquest cas, podem trobar uns dibuixos que representen amabilitat i ens permeten mostrar als nens i nenes el problema des d’un punt de vista molt més infantil i no violent. Aquest fet es produeix gràcies als colors pastel que s’empren per a cadascuna de les imatges, que dota cada pàgina d’una dolçor pròpia de les edats que van a gaudir d’aquesta lectura.

Són imatges que ocupen una pàgina completa i en alguns casos fins a dues, ja que mostra a la perfecció tot allò que ens diu la autora amb tot detall, és a dir, completen el significat de les paraules i sense aquests dibuixos la lectura resultaria incompleta.

Les imatges estan disposades en vertical i en horitzontal. En el primer cas, trobaríem aquelles que ens mostren acció i tragèdia (per exemple, el moment en el que el nen fa burla a Nuna); en canvi, el segon cas, el podríem veure en moments que es mostra estabilitat.

Aquest àlbum representa en tot moment persones, ja que es centra en els pensaments d’aquestes i fa un anàlisi del comportament humà en les relacions interpersonals.

El problema que presenta aquest llibre el podem trobar tots els dies en tots els llocs del planeta. No parla exactament del assetjament, però conta a la perfecció el fet d’ocultar sentiments i dir allò que no pensem. Per tant podríem dir que tracta un problema a nivell personal que de la mateixa manera que en el cas anterior s’ha resolt però en aquest cas d’una manera molt adaptada als més petits, la qual no podrà ser utilitzada per acabar amb aquest problema en la realitat, fet que limita un poc la utilitat d’aquest àlbum pel que fa a les tècniques proporcionades per eliminar aquest conflicte.

És un conte molt atractiu tant pels dibuixos com per la història ja que ho combina tot per tal de mostrar als lectors, a partir de les imatges, allò que ens vol contar. Una lectura molt emotiva i senzilla que permet a la perfecció captar l’atenció dels més petits i ensenyar-los tots els valors que Nuna ens vol transmetre.

El club dels valents

Samuel és el nen més alt i més fort de la classe i la conseqüència d’aquest fet és que tot el que vol ho aconsegueix mitjançant la força. En canvi Alan, que és la víctima d’aquesta història, sempre ha de suportar les males paraules, les agressions d’aquest i les burles dels seus

companys, i prefereix trobar-se en aquesta situació que continuar el joc d'aquells que li fan mal.

El problema és que a causa d'açò, el petit protagonista pensa que és un covard per no poder fer-li front al seu assetjador fins que arriba Nala, una nena que li explica que en el lloc on ella viu, el criden *El rei dels Valents* ja que pot afrontar aquesta situació mitjançant el diàleg i sense necessitat de ser violent.

El club dels Valents és un conte que ens presenta uns personatges que mesclen la realitat amb la ficció.

Alan, és el nostre protagonista, és a dir, la víctima de la història i l'encarregat de demostrar que la violència no ens porta a cap lloc i que mitjançant el diàleg podem arribar a ser més forts que els que fan ús de la força.

Samuel, és l'assetjador. A causa de la seua grandària pensa que pot aconseguir tot allò que vol a través de les intimidacions, els cops i els insults. A poc a poc anirà veient que això no arriba a cap lloc ja que tots aquells que el seguien i aplaudien les seues agressions, el van deixant a banda quan se n'adonen de que l'invencible i el fort de la història no és ell.

La resta de companys i companyes de classe són una mena de víctimes espantades a causa de la agressivitat de l'assetjador i per tant es converteixen en els seus aclamadors per tal de no acabar al terra com el protagonista principal.

També podem trobar a Alberto, un mestre que està preocupat per la situació però que, al veure que no obté cap resposta per part de la víctima ho deixa estar i gira el cap cap a una altra banda.

I per últim tenim a Nala, el personatge imaginari i fantàstic de la història ja que ve d'un altre món per tal d'obrir-li els ulls a Alan i mostrar-li que el valent realment és ell ja que com he dit abans, utilitza la paraula i el respecte per a la resolució de conflictes. És a dir, és la fada madrina que proposa una solució al problema i s'encarrega de tornar-li a la víctima la seua felicitat.

Aquest conte presenta uns dibuixos que mostren persones reals però al mateix temps caricaturitzades, és a dir, el assetjador té cara d'enfadat i de malvat, la víctima presenta unes faccions molt més dolces però al mateix temps d'espant, Nala té una imatge molt celestial i representa la pau i la tranquil·litat; però tots ells d'una manera molt marcada i exagerada mostrant a la perfecció el caràcter de cadascun a través de les seues representacions.

Els colors emprats són foscos ja que en tot moment es viu una situació molt tensa i de dolor però que al mateix temps fa veure als lectors la realitat del problema d'una manera molt suau i fàcil d'entendre. A més també es fa ús dels blaus per a representar la pau i la tranquil·litat de Nala esmentada amb anterioritat ensenyant amb aquests la seua tendresa i bondat.

En aquestes imatges es mostren plans generals que permeten veure les reaccions dels espectadors en els moments del conflicte, i també primers plans que representen les cares i els sentiments dels personatges principals en cada situació que viuen.

En tot moment es mostren dibuixos verticals i diagonals que mostren l'acció, la tragèdia, la transgressió, però en el moment que apareix Nala, aquests es tornen horitzontals, ja que aquest personatge és l'encarregat de portar la estabilitat i resoldre el conflicte.

Es tracta d'un conte molt realista, per la qual cosa podem qualificar-lo amb bona nota pel que fa al tractament del tema, presenta unes imatges molt representatives per tal d'entendre la lectura i dona molt de pes a la figura de la víctima i sobretot a la valentia.

Permet a la perfecció mostrar a l'alumnat que la por i el fet d'amagar-se no són la solució i ens ensenya a acabar amb la violència i arribar a acords mitjançant la paraula i la pau. En aquest cas també trobem un final feliç, però després d'un treball previ que involucra a tota la comunitat educativa. Per tant, les tècniques d'aquest conte si que ens valdrien ja que es poden transmetre a l'alumnat d'una manera senzilla i al mateix temps els fa participants d'un problema generat per ells mateixos i que només ells i elles poden resoldre. A més, molts centres han iniciat una dinàmica relacionada amb aquest llibre que classifica als nens i nenes com a valents quan denuncien algun cas d'assetjament i defenen a les víctimes i també en covards quan es produeix algun conflicte que fereix a algun company o companya deixant molt clar qui són els bons i els roïns. Ha sigut un fenomen essencial per tal d'acabar amb el bullying a les aules i per iniciar mediacions entre iguals per tal de recolzar i promoure les actituds positives i la paraula front a la violència i les ofenses.

Aquest llibre podria ser ideal per al primer cicle de primària, ja que és en aquestes edats més avançades quan comencen a sorgir els primers conflictes i quan es comencen a definir els rols que adoptarà cadascun dels xiquets i xiquetes.

En resum, una molt bona lectura que, llegida a temps, podria evitar molts conflictes i ajudar a molts dels alumnes a tirar endavant i a no caure a causa de la por.

Monstre petit diu ¡NO!

Monstre Petit està cansat de que Monstre Gran faça sempre malifetes: trenca coses, roba, molesta, sempre vol manar, és a dir, és un abusador i no s'atreveix a dir-li res perquè és més gran i no té un bon caràcter.

Però un dia aquest es cansa de no poder jugar amb el seu amic i decideix fer-li front i dir-li que !NO!. Que no vol robar, no vol molestar, que no li agrada que li furte les idees ni que li trenque els colors.

Monstre Gran finalment accepta la explicació i se n'adona de que allò que ha estat fent no estava bé. I els dos junts aprenen que hem de ser tots amics sense imposar-nos per damunt de ningú i sense tindre temor a les reaccions de aquells als que estimem, perquè parlant podem resoldre els conflictes.

Aquest conte ens mostra una situació molt real i que podem trobar-nos dia a dia a les aules però contada amb personatges imaginaris, per això es tracta d'una història molt dinàmica que pot ser contada als més petits.

La víctima d'aquesta història està representada pel Monstre Petit, que és un personatge al qual no li agrada les actituds abusadores del seu amic però a causa de la seua petita estatura té por a les repercussions que poden tenir aquests pensaments si decideix parlar-los amb aquest. I Monstre Gran és l'assetjador, que presenta un greu problema d'autoritat a causa de les seues dimensions i pensa que pot moure els fils de tothom per tal que continuen les seues malifetes. Aquestes imatges estan fetes per a nens i nenes més petits ja que es tracta de dibuixos de monstres fets amb figures geomètriques, és a dir, són senzills i es poden entendre amb molta facilitat ja que expliquen el problema a partir de la fantasia i d'uns personatges que els poden resultar molt atractius.

Els colors que podem veure durant tota la lectura són blancs i negres per tal de mostrar la foscor del monstre gran quan fa coses dolentes i la por del monstre petit. A més trobem una imatge per pàgina on podem veure ben detallat i amb primers plans tot allò que se'ns va contant.

Dintre del conjunt d'imatges, s'integren algunes frases amb una tipologia diferent que representa al monstre petit cridant, espantat o aconsellant al monstre gran, solen ser aquelles coses que no li agraden d'aquest.

Finalment cal dir que els dibuixos estan disposats de manera vertical mostrant acció i en alguns casos la tragèdia i el malestar del nostre personatge principal.

Aquest últim conte, també per a nens i nenes d'infantil, ens mostra de la mateixa manera que *Nuna sap llegir la ment*, un problema que apareix en totes les aules, en tots els parcs i en qualsevol lloc on hi ha menors. En aquest cas parla d'aquelles persones que es creuen superiors, que pensen que són millors i per tant abusen dels més febles per tal d'aconseguir tot el que volen.

Realment pareix un tema molt complex per tractar amb xiquets i xiquetes petits, però en aquest cas, *Monstre petit diu ¡NO!*, ho fa de la millor manera possible, mitjançant imatges molt atractives per a ells i elles i amb diàlegs molt senzills que els fan gaudir d'una història en la qual al mateix temps poden crear una empatia i un vincle amb la víctima per tal d'adonar-se'n que tots i totes som iguals indiferentment de la nostra alçada o mida i que hem d'ensenyar als amics i amigues a rectificar els seus errors.

Una gran lectura plena de valors i fantasia perfecta per a entretenir i al mateix temps educar i previndre els casos d'assetjament escolar, a més, si ens fixem en els destinataris als quals va dirigit, no es veu el problema dulcificat i això proporciona un punt de realisme dintre de la fantasia. No obstant això, presenta un final feliç de la mateixa manera que la resta de contes presentats ja que la nova LIJ, a més de mostrar problemes reals, intenta evitar la tragèdia final.

5. CONCLUSIONS

Al llarg de tot el document es reitera la necessitat d'aprofitar els recursos que tenim a l'abast per tal d'eliminar els problemes a nivell social/escolar que ens trobem. La nova LIJ s'ha encarregat de regalar-nos uns àlbums plens de valors, sense tabús, reals i que permeten obrir els ulls als xiquets i xiquetes d'avui, però... pel que fa al bullying, plasmen realment els sentiments i les vivències que tant víctimes, com assetjadors i tota la comunitat educativa experimenten quan es dona algun cas d'aquests?

Hem pogut veure en els quatre casos analitzats que independentment de l'edat dels destinataris, tots els contes s'adapten per tal de fer-los entendre el problema encara que en alguns casos d'una manera prou abstracta i fluixa.

En *Vermell o per què el bullying no és divertit*, veiem com el conflicte es tracta d'una manera més violenta i impactant, ja que busca commocionar a nens i nenes més grans, crear eixa empatia amb el lector per tal de fer-los sentir i patir tot el que els personatges viuen. I el mateix passa amb *El club dels valents*. Es tracta de dos contes que mostren amb total sinceritat el que es pateix amb l'assetjament escolar sense amagar cap tipus de conflicte ni reacció. A més proporcionen recursos/solucions com és el fet de recolzar-se amb aquells que t'estimen, no amagar el problema, denunciar-lo, és a dir, recomana als nens i nenes de manera indirecta tot allò que les fundacions i persones implicades en la causa reclamen per tal de fer fi al bullying.

En canvi, els contes destinats a xiquets i xiquetes d'educació infantil podríem dir que són interessants quant a la temàtica però realment i pel que fa a la seua labor amb l'assetjament escolar es queden un poc buits d'intensitat, de realisme, d'eixes emocions impactants que provoquen els canvis socials, donat que en aquesta etapa no és coneix el bullying com a tal, sinó que es tracta de petites baralles sense intencions feridores que poden sorgir entre iguals. Cal dir que aquests em generen dubtes a l'hora de buscar eficàcia per tal d'acabar amb el problema.

Però, independentment de la seua funció, tots i cadascun dels contes, llibres i àlbums oferits per la LIJ, si volem que tinguen transcendència i vagen més enllà del text i les imatges, han de tenir un treball darrere que vingui des de casa, de l'escola i també del carrer. Tornant a citar a Zabaly M i Casado. A (2018), aquests tres entorns deuen anar de la mà, en el moment que algun falla, és quan els nens i nenes "es desenvolupen amb inseguretats i complexes que poden conduir-los a ser protagonistes del bullying, bé com a víctimes o bé com assetjadors."

6. BIBLIOGRAFIA

- **De Kinder, J.** (2017). *Vermell o per què el bullying no és divertit*. Girona. Tramuntana.
- **Gidali, O.** (2016). *Nuna sap llegir la ment*. Barcelona. BiraBiro.
- **Ibarrola, B.** (2008). *El club dels valents*. Madrid. Edicions SM.
- **Jónsdóttir, Á., Helmsdal, R. i Güettler, K.** (2014). *Monstre petit diu ¡No!*. Pontevedra. Pulp.
- **Leganés Lavall, E. N.** (2012) *Una propuesta de intervención para prevenir el acoso escolar desde una perspectiva sociogrupal*. *Psychology, Society, & Education* (2013) Vol.5, Nº 1(pp. 21-40). Recuperat en: <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4489368.pdf> el 19/02/2018.
- **Zabay, M. i Casado, A.** (2018) *Todos contra el bullying: claves para detectar, evitar y solucionar el acoso escolar*. Barcelona. Alienta editorial.

NORMATIVA

- **ORDRE 44/2011, de 7 de juny, de la Conselleria d'Educació**, per la que es regulen els plans per al foment de la lectura en els centres docents de la Comunitat Valenciana.
- **DECRET 38/2008, de 28 de març, del Consell**, pel qual s'estableix el currículum del segon cicle de l'Educació Infantil a la Comunitat Valenciana.
- **Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'Educació**.